

VAMMAISUUS SUOMALAISEN SANOMALEHDEN RUUMIINKULTTUUREISSA

Susan Eriksson, YTT, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Patteristonkatu 3 X, PL 181, 50101 Mikkeli. P. 040 684 7702. Sähköposti: susan.eriksson@xamk.fi (yhteyshenkilö). **Veli Liikanen**, FM, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. **Anni Rannikko**, YTM, Itä-Suomen yliopisto. **Santeri Sihvonen**, YTK, Itä-Suomen yliopisto. **Pasi Torvinen**, YTM, Itä-Suomen yliopisto.

TIIVISTELMÄ

Eriksson S., Liikanen V., Rannikko A., Sihvonen S. & Torvinen P. 2017. Vammaisuus suomalaisen sanomalehden ruumiinkulttuureissa. Liikunta & Tiede 53 (6), 56–62.

Media muokkaa kansalaisten käsityksiä normaaliudesta inhimillisen toiminnan eri osa-alueilla, myös liikunnan ja urheilun suhteen. Artikkelissa kysytään, millaisena vammaisuus näyttäytyy ja miten se määrittyy vammaisia urheilijoita käsittelevissä mediateksteissä erityisesti ruumiin ja ruumiillisuuden kuvauksissa. Liikuntasosiologian ja kriittisen vammaistutkimuksen näkemykset ruumiista ja ruumiillisuudesta kietoutuvat analyysissä yhteen. Artikkelin aineisto on koottu Helsingin Sanomien vuosikerroista 2010–2015. Aineisto on analysoitu diskurssianalyysin menetelmällä.

Suomalaisista vammaisurheilijoista kertovissa kirjoituksissa on luettavissa valtasuhteita ja sosiaalisia hierarkioita, jotka perustuvat normaalin ja poikkeavan väliselle erottelulle. Ne tulevat näkyviksi juuri ruumista koskevista kuvauksista. Lehtijutuissa vammaisen urheilijan ruumis esitetään mekanistisesti ja sankarinarratiivisesti. Vammaisuus ymmärretään ruumiin ja sen toimintakyvyn kautta tai osana selviytymistarinaa, jossa vamma voitetaan ja huipulle selvitään vammasta huolimatta. Vammaisen urheilijan ruumiin kuvaukset ovat lehtikirjoittelussa yhteiskunnallisesti kontekstualisoimattomia: lehtijutuissa vammaisuutta ei lähestytä yhteiskunnallisena ilmiönä vaan yksilötason tarinoiden kautta.

Asiasanat: liikuntakulttuuri, media, ruumiillisuus, vammaisuus, vammaistutkimus, vammaisurheilu

ABSTRACT

Eriksson S., Liikanen V., Rannikko A., Sihvonen S. & Torvinen P. 2017. Disability in the body cultures of a Finnish newspaper. Liikunta & Tiede 53 (6), 56–62.

Media influences people's conceptions of normality in human activity – for example in sport and exercise. This study examines what kind of portrayals of disability are produced in media texts covering disabled athletes especially in descriptions concerning body and bodily functions. The analysis leans on a mix of conceptualisations from both sociology of sport and critical disability studies. Research material has been compiled from volumes 2010–2015 of major Finnish newspaper Helsingin Sanomat. Material is analysed by using critical discourse analysis.

Articles covering disabled athletes show power relations and social hierarchies that are based on distinctions between normal and deviant. These become visible especially in the depictions of body. In the articles, disabled athlete's body is portrayed mechanistically and using hero narratives. Disability is understood through body and its capacity, or through narration of survival, where the disability is conquered and athlete reaches the top in spite of her/his disability. The depictions of disabled athlete's body are presented without societal context: newspaper articles approach disability not as a social phenomenon but as stories of the individual.

Key words: adaptive sports, body, disability, disability studies, media, sports culture

JOHDANTO

Vammaisten yhdenvertaisuus on noussut 2010-luvulla useaan otteeseen julkisen keskustelun aiheeksi. Vammaisten ihmisten asemaan liittyvät kysymykset ovat näkyneet politiikan uutissivuilla yhdenvertaisuuslain säätämiseen ja itsemääräämisoikeuslain valmisteluun liittyvien poliittisten prosessien yhteydessä. Vammaisten asemaa näkyväksi tehneillä Euroviisuilla, elokuvilla ja muilla populaarikulttuurituotteilla on ollut suuri merkitys keskustelun edistäjänä. Myös urheilu-uutisissa on keskusteltu vammaisten yhdenvertaisuudesta. Erityisesti Leo-Pekka Tähden menestyksestä Vuoden urheilija 2012 -äänestyksessä käytiin kiivasta jälkipyykkiä.

Media muokkaa merkittävällä tavalla kansalaisten käsityksiä normaaliudesta inhimillisen toiminnan eri osa-alueilla, myös liikunnan ja urheilun suhteen. Lajien medianäkyvyyden ja mediassa esiintyvien esikuvien epäillään usein vaikuttavan yleisön liikuntavalintoihin ja eri lajien suosioon. Näiden yhteiskunnallisten vaikutusten kannalta merkityksellisiä eivät ole vain näkyvyyden huippuhetket tai yhteiskunnallisen debatin kärkevimmat kohtaukset, vaan myös arkisempi uutisointi, pitkällä aikavälillä luotu uutiskuva – tai sen puute. Toistojen ja vakiintuneiden kielellisten tapojen kautta media luo kuvaa siitä, minkälaista vammaisten ihmisten liikunta on, kuka siihen voi osallistua ja millaisella keholla. Tähän problematiikkaan pureudumme artikkelissamme. Tarkastelemme, millaiseksi vammaisuus määrittyy vammaisia urheilijoita koskevilla sanomalehtijutuissa.

Tarkastelemme vammaisesta urheilijasta luotua uutiskuvaa ruumiillisuuden ja ruumiin käsitteiden kautta. Ruumiillisuuden avulla liikuntakulttuuriset ilmiöt kytkeytyvät laajempiin konteksteihin, sillä ruumis sisällyttää itseensä yhteiskunnallis-käytännölliset ja kulttuuriset merkitysrakenteet (Itkonen 1996, 99, 105). Liikuntasosiologiasa ruumis käsitteellistyy ennen kaikkea ruumiin kokemuksellisuuden kautta. Kokemuksellinen ruumis mahdollistaa urheilusta koituvan tuskan ja nautinnon. Ruumiin kokemuksellisuuden merkitystä on painotettu fenomenologisessa filosofiassa (kuten Merleau-Ponty 1962) ja se tuo mielekkään lähtökohdan myös vammaisurheilun merkityksen ymmärtämiseksi. Ruumiillisista suorituksista saatu mielihyvä on yksi keskeinen urheiluharrastuksen mielekkyyden lähde. Kuitenkin valtavirtaurheilussa vammaisen ruumis nähdään poikkeavana. Tämä tekee vammaisten ihmisten aseman sosiaalisesti ja poliittisesti vaikeaksi, koska heitä ei mielletä ”normaaleiksi”. Näin pelkästään ruumiillinen kokemus ja mielihyvä eivät riitä urheilevan vammaisen ruumiin käsitteellistämiseksi.

Urheilua voi tarkastella kolmena keskenään hyvin erilaisena ruumiinkulttuurina, joissa urheilu joko ymmärretään suorituksena, sitä tehdään terveydeksi (funktionalistinen orientaatio) tai tarkastellaan ruumiinkokemuksena (ekspressiivinen orientaatio). Erityisesti ensimmäisessä ja toisessa keskeisiä ovat sosiaaliteknologiset piirteet, kuten suorituskyvyn mittaaminen, ruumiin tarkkailu ja kontrollointi sekä sosiaalinen sopeuttaminen. (Eichberg 1987, 55–56, 61.) Ruumiinkulttuurin orientaatioiden moninaisuudesta huolimatta niiden keskinäinen hierarkia on selvä: urheilun – ja tietystä määrin myös liikunnan – ruumis tavoittelee suorituksia (Itkonen 1996, 130). Tämä määrittää käsitystä siitä, millainen liikuntaa harjoittavan ruumiin tulee olla ja mitä sen tulee tavoitella.

Britannialaisessa vammaistutkimuksen traditiossa (disability studies) ja sen kriittisessä haarassa (critical disability studies) nähdään, että vammaisuus ja sen ymmärtämisen tavat luodaan sosiaalisissa käytännöissä (esim. Shildrick 2012). Foucault laisessa mielessä käsitykset vammaisuudesta rakentuvat vakiintuneista valta-asemista ja valtaapitävistä episteemeistä, esimerkiksi lääketieteellisestä ymmärryksestä käsin (Foucault 2008). Näin vammaista ruumiista käsitteellistään vakiintuneissa diskursiivisissa asemissa, jotka tuottavat samalla stereotyyppisen, vallitsevien oletusten mukaisen ruumiin. Myös

feministinen queer-teorian mukaiset tulkinnat ruumiin transgressiosta tai muuntuvuudesta toimivat useissa tutkimuksissa perustana ymmärrykselle vammaisesta ruumiista. Vammaiset ruumiillisuudet (embodiments) rakentuvat kokemuksellisuudessa, diskursseissa ja niiden risteymissä, riippuvuussuhteissa muihin ruumiisiin ja objekteihin sekä jatkuvissa muuntuvuuden mahdollisuuksissa. (Sherry 2004; Shildrick 2012, 38–39.)

Kriittisessä vammaistutkimuksessa ruumis nähdään feministisen ruumiinsosiologian tavalla sosiaalisten hierarkioiden ja valtasuhteiden alueena, joiden kautta sosiaalista järjestystä ylläpidetään. Se haastaa vallitsevat oletukset ruumiista biologisena faktana ja yhtenäisenä kategoriana. (vrt. Foucault 2008.) Tämä on lähtökohta vammaisuuden ja vammaisten ihmisten statusten ymmärtämiseksi. Vammaisen ruumis nähdään poikkeavana ja anomaliana, mikä asettaa sen alttiiksi vallankäytölle, joka voi ilmetä esimerkiksi syrjintänä tai vaatimuksina ruumista normalisoiville toimenpiteille. Mary Douglasin (2000) mukaan ruumis kantaa symbolista valtaa, sillä siihen liittyvien normaalien ja poikkeavan erottelujen kautta ylläpidetään yhteisöllisiä hierarkioita ja moraalisia järjestyksiä. Julia Kristeva (1982, 65–66) on puhunut Douglasin innoittamana epäpuhtaan ja saastan yhteydessä abjektioista, joka luokittelee yksilöitä ja ruumiita. Sosiaaliseen abjektioon viitataan prosesseissa, joissa tiettyjä ihmisryhmiä luokitellaan ruumiillisille luokituksille perustuvien moraalisten stigmatisointien kautta (Tyler 2013). Vammaisia ihmisiä on luokiteltu vastenmieliseksi tekevien sanamuotojen kautta, millä legitimoitaa esimerkiksi heidän asemaansa kurjistavaa virallista sosiaalipolitiikkaa. (Hughes 2012; mt.194–195, 212–215.)

Vammaista ruumista pyritään sovittamaan sosiaalisesti hyväksytyihin elämisen muotoihin ja institutionaalisesti vakiintuneisiin elämäntapoihin. Työkykyä ylläpitävät kuntouttamisen toimenpiteet ovat sosiaalista normaalisuutta vahvistavia käytäntöjä, joissa poikkeavaksi tulkittua ruumista pyritään muokkaamaan yhteiskunnan normeihin sopivaksi. Valvonta, luokittelu ja normalisaatio ovat vallankäytön muotoja, joille vammaiset ruumiit alistetaan, koska ne poikkeavat normista. Normalisaation käytännöt perustuvat ableismille, joka on eräänlaista kyvykkyyden tyranniaa – ideologia, jonka mukaan kyvykkyys on normaalisuuden mittapuuna. Ableismille perustuvat käytännöt ovat vammaisia syrjivää vallankäyttöä, sillä niiden kautta yksilön identiteettiä tai minuutta ei tunnusteta sinällään arvokkaaksi (esim. Thomas 2007).

Tässä artikkelissa tarkastellaan, millaista ymmärrystä vammaisuudesta tuotetaan vammaisia urheilijoita käsittelevissä mediateksteissä analysoimalla erityisesti ruumiin ja ruumiillisuuden kuvauksia. Tarkastelua raamittaa käsitys siitä, että mediatekstit osaltaan tuottavat ja moraalisesti legitimoivat yhteiskunnallista ymmärrystä vammaisuudesta ja normaalista ruumiista. Liikuntasosiologian ja kriittisen vammaistutkimuksen näkemykset ruumiista ja ruumiillisuudesta kietoutuvat analyysissa yhteen.

TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT

Artikkelin aineistolähteenä toimivat Helsingin Sanomien vuosikerrat 2010–2015. Aineisto on koottu valikoimalla Helsingin Sanomien digitaalisesta kokotekstiarkistosta lehtijuttuja, joiden pääteema on vammaisurheilu tai -liikunta ja joissa aiheeseen perehdytään jokseenkin intensiivisesti vammaisurheilua taustoittaen. Jutut, joissa aihetta vain sivuttiin, rajattiin ulos yhdessä lyhyiden tulosuutisten kera, vaikka tulosten joukossa saatettiin esittää lyhyt sitaatti, jossa urheilija kommentoi suoritustaan.

Analyysissa on mukana yhteensä 38 kirjoitusta. Aineisto koostuu vammaisurheilu-uutisista, henkilökuvista, lajeja taustoittavista jutuista

ta, kolumneista ja pääkirjoituksista sekä mielipidekirjoituksista. Puolet aineistosta (19 kpl) on vammaisurheilijoiden henkilökuvia, joissa kerrotaan esimerkiksi urheilijoiden vammoista ja niiden alkuperästä, heidän aiemmasta urheilutaustastaan, motivaatiosta, harjoittelusta, välineistä ja tulostavoitteista. Toisen merkittävän ryhmän muodostavat taustoittavat jutut ja uutiset, joita on yhteensä 15 (yhdeksän uutista ja kuusi taustoittavaa juttua). Aineistoon valikoituneissa uutisissa käsitellään vammaisurheilua paitsi monisanaisemmin, myös analyttisemmin ja syvemmin kuin lyhyessä tulosraportissa. Myös urheilijoiden kommentteja on mukana enemmän kuin lyhyelle uutiselle standardinomainen yksi juttua kohden. Taustoittavissa jutuissa tehdään esimerkiksi uutisanalyysia, kommentoidaan vuoden urheilijan valinnan tuloksia tai esitellään suurelle yleisölle pyörätuolirugbyn kaltaisia vammaisurheilulajeja. Kolumneja, pääkirjoituksia ja mielipidekirjoituksia on aineistossa vähemmän: yhteensä vain neljä (kaksi kolumnia, yksi pääkirjoitus ja yksi mielipidekirjoitus). Näissä kirjoituksissa puolustetaan vammaisurheilun asemaa ja medianäkyvyyttä tai kerrotaan harrastamisen rajoitteista mielipidekirjoituksen keinoin.

Aineisto on analysoitu kriittisen diskursianalyysin (critical discourse analysis eli CDA) menetelmällä ruumiillisuuden teoreettisessa viitekehysessä. CDA pohjautuu sosiaaliskonstruktivistiseen periaatteeseen, jonka mukaan sosiaalista todellisuutta ylläpidetään kielenkäytön muodostamisella käytännöissä ja välityksellä. CDA perustuu Michel Foucault'n ajatukselle siitä, että vallassa on kyse tietoon liittyvistä asemista, jotka syntyvät diskursiivisesti. Analyttisesti tämä merkitsee sitä, että teksteistä ja puheista on erotettavissa diskursseja, jotka muodostavat asioille ja ilmiöille sellaisia keskeisiä merkityksiä, joiden kautta todellisuutta jäsennetään. Menetelmän avulla voi tarkastella myös diskursien sisäisiä ja välisiä valtasuhteita. Esimerkiksi tekstin tai puheen toimijalle voidaan muodostaa alistettua asemaa tai vastaavasti valta-asemaa erilaisten sanastojen ja merkitysten kautta. (Wodak & Fairclough 1997.)

Hegemonisiin diskursseihin viitataan silloin, kun jokin merkityssysteemi tai merkitykset toistuvat useasti teksteissä tai puheissa tai ne hallitsevat kerrontaa. Silloin niiden rakentama kuva ilmiöstä jää hallitsevaksi. (Fairclough 1997.) Vammaisurheilijoita koskevia tekstejä analysoidaan tässä tutkimuksessa vastaavalla tasolla tarkastelemalla sitä, millaiset merkitykset, puhettavat, repertuaarit tai narratiivit ovat teksteissä yleisiä ja miten tekstit samalla tuottavat ja muokkaavat tietynlaisia käsityksiä vammaisista ihmisistä.

TULOKSET

Monissa sosiaalisissa konteksteissa vammaista henkilöä määritellään ja luokitellaan fyysisten ominaisuuksien ja niiden mukaisten kompetenssien ja inkompetenssien perusteella. Tämä tulkintatapa on silmiinpistävä myös tässä sanomalehtiaineistossa. Helsingin Sanomien lehtijutuista on luettavissa valtasuhteita ja sosiaalisia hierarkioita, jotka perustuvat normaalin ja poikkeavan väliselle erottelulle. Ne tulevat näkyviksi juuri ruumista koskevissa kuvauksissa. Ruumis on jutuissa esillä näkyvästi, sitä ja sen toimintoja kuvaillaan ja arvioidaan, ja vamman merkitystä ruumiilliselle suoriutumiseksi pohditaan. Medikaalinen ymmärrys vammaisuudesta näkyy lehtijutuissa mekaniikkisina kuvauksina vammaisen urheilijan ruumiista.

Vammaisurheilijoita koskevissa jutuissa rakennetaan jännite vammaisuuden ja ei-vammaisuuden välille usein jo otsikkotasolla. Normaalin ja poikkeavan välistä erottelua tehdään siis heti varsin eksplisiittisesti, ja sama jännite kantaa jutun läpi kokonaisuudessaan. Osassa jutuista on selvä sankarillinen kehys: urheilija on useiden vaikeuksien ja raskaan fyysisen ponnistelun jälkeen saavuttanut huippu-urheilijan aseman. Vammaisurheilijan persoonasta tehdään näiden elementtien kautta dramaattinen ja kiinnostava, sillä vammautumisen

aiheuttama kärsimys ja vastoinkäymiset on voitettu sitkeän harjoittelun tuloksena, eikä niiden ole annettu haitata huippu-urheilijaksi tuleamista.

Medikaalinen ymmärrys mekaniikkisessa ruumiskuvassa

Helsingin Sanomien vammaisurheilu ja -liikunta-aiheisessa kirjoittelussa käytetään verrattain paljon tilaa aiheena olevan urheilulajin kuvailuun. Selittävän tekstiosuuden tarkoituksena on kuvailla lukijalle vammaisurheilulajin suoritusta olettaen, että laji ei ole entuudestaan tuttu. Vammaisurheilulajeja tai urheilu suorituksia verrataan usein vammattomien lajeihin ainakin silloin, kun lajille on olemassa vastine, josta se on sovellettu vammaisille sopivaksi. Jos lajista ei ole olemassa vammattomien versiota, saattavat kirjoittajat keskittyä kuvailemaan vammaisurheilun sääntöjä kuten erilaisia vammaluokituksia, joiden määrää ja merkitystä sitten avataan lukijalle vaihtelevalla perinpohjaisuudella. Näin päädytään toiseuttavasti määrittelemään vammaisen urheilijan ruumista vertaamalla sitä normiin. Urheiluun liittyvien vertailukohtien puutteessa kirjoittajat turvautuvat luonto-, kone- ja supersankarivertauksiin kuvailemallaan vammaisurheilun suorituksia tai urheilijoita.

Kanadalaista kelkkajääkiekkoon liittyvää lehtikirjoittelua tutkinen Fred Masonin (2013, 320) mukaan deskriptiivisyys voi olla kelkkajääkiekon tapauksessa tarpeellista, sillä laji on verrattain uusi. Selittämisen ongelmana on, että se korostaa kelkkajääkiekon erilaisuutta vammattomien ehdoilla: jääkiekko on standardi, johon vertailtua kaikki muu on vähempiarvoista. Helsingin Sanomien kuvailemissa jutuissa normatiivisuuksia rakennetaan ja ylläpidetään varsin perinteisen kaavan mukaan: vammaisurheilu ja vammaisurheilijan ruumis kirjoitetaan vammattomista poikkeaviksi, niille alisteisiksi.

Vammattomilla urheilijoilla ei ole niin paljon vastaavia eroja kuin vammaisilla.

Zanardi antaa ymmärtää, että "pahentamalla tai muokkaamalla" omaa vammaansa voi saavuttaa etulyöntiaseman muihin vammaisurheilijoihin nähden.

Zanardi hyödynsi tätä muokkaamalla toisen jalan tynkää niin, että se antoi ideaalisen painon jakauman välineeseen mutta silti siitä oli riittävästi tukea.

Italialainen kilpa-autojen valmistaja Dallara rakensi Zanardille olympialaisiin [sic] voittamattoman välineen – kelauspyörien formula 1:n. (--)

Zanardi myöntää, että hänestä tehtiin tietoisesti vammaisurheilun tähti. (HS 6.2.2013)

Vammaisurheilussa käytettävät välineet nostetaan usein jutun kärjeksi ja jopa otsikkoon asti. Välineitä koskevassa kirjoittelussa kiinnitetään huomiota laitteiden ja välineiden tekniseen toteutukseen, kustannuksiin ja kytköksiin muihin lajeihin. Jutuissa mainitaan, jos urheilijat ovat osallistuneet itse välineiden suunnitteluun tai rakentamiseen, tai jos niissä hyödynnetään huipputeknologiaa. Välineiden merkitys myös kytketään lajin harrastamisen kustannuksiin, sponsorointiin ja ammattilaisuuteen. Välineet toimivat jutuissa myös kytköksinä toisiin urheilulajeihin: eräässä pyörätuolikelausta käsittelevässä jutussa toimittaja on nostanut jutun kärjeksi kelaustuolin ja kilpa-auton samanlaiset laakerit. Välineiden nostaminen juttujen kärjeksi kertoo käsityksestä ruumiin puutteellisuudesta ja vajavaisuudesta – ruumiista, jota pitää jatkaa välineellä, jotta se voi toimia "normaalin" kaltaisesti. Välineistä korostetusti puhumalla tuotetaan kuvaa puutteellisesta ruumiista.

Välineiden merkitys vammaisurheilulle ei jää huomiotta myöskään yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Paralympiaurheilua bourdieulaisten kenttäteorian kautta tarkastelleet tutkijat toteavat, että teknologian kenttä vaikuttaa merkittävästi paralympiaurheilun kenttään

sen kautta, että välineet kehittyvät jatkuvasti. Välineiden merkitys voi ajoittain kasvaa niin suureksi, että urheilija itse jää käyttämänsä teknologian varjoon. (Purdue & Howe 2015, 89–90.)

Kuvailun, vertailun ja välineitä kohtaan tunnetun (fetisistisen) kiinnostuksen paljastama mekanistinen ruumiskuva osoittaa, että vammaisuutta ymmärretään kulttuurissamme pitkälti medikalistisesti, vaikka sen sosiaalisia ulottuvuuksia onkin pyritty tuomaan viime vuosikymmeninä esiin esimerkiksi kriittisessä vammaistutkimuksessa (esim. Oliver 1996). Vammaista henkilöä määritellään ja luokitellaan useissa sosiaalisissa konteksteissa fyysisten ominaisuuksien ja ruumiin kykyjen tai kykenemättömyyden perusteella. Vammaisen urheilijan persoonana rinnastetaan lehtijutuissa hänen ruumiiseensa ja sen mukaisiin ominaisuuksiin. Ruumista ei jutuissa käsitellä holistisesti, vaan sen ruumiinosan ominaisuuksia, voimaa ja kompetensseja kuvaillen, mikä on kyseisen lajin kannalta merkityksellinen. Juttujen ruumiskuva on hyvin mekanistinen. Tämä näkyy seuraavassa katkelmassa:

Mestaruuskisoissa Rehm hyppäsi tuloksen 824, joka oikeuttaa maailmanlistalla yhdeksänteen sijaan. EM-kisoissa hän voisi ylittää mitaleille, sillä Euroopan listalla hänen tuloksensa on viidenneksi paras.

Saksan yleisurheiluliitto ei kuitenkaan päästä häntä kisaamaan, koska oikean jalan proteesista katsotaan olevan hyppääjälle hyötyä.

The New York Times kertoo, että liiton presidentin Clemens Prokopin mukaan on epäselvää, onko proteesin kanssa hyppääminen verrattavissa luonnollisen jalan kanssa hyppäämiseen. Prokop totesi myös, että joustavan proteesin "katapultti-vaikutuksesta" on Rehmillä hyötyä.

(HS 1.8.2014)

Ruumis vertautuu koneeseen tai koneistoon, jota voi tarvittaessa huoltaa varaosin, kuten puheessa proteesin merkityksestä Markus Rehmillä ja sen funktionaalisuudelle seiväshypyssä. Ruumis kuvataan ennen muuta mekanistisena, sillä ruumis näyttäytyy siinä koneistona, jossa ruumiinosan dysfunktionaalisuutta voi korvata muilla ruumiinosilla tai joidenkin ruumiinosien puuttumista mekaanisilla varaosilla.

Vammaisista urheilijoista kertovat lehtijutut perustuvat usein ruumiillisuudelle ja ruumiiseen ladatuille keskenään dikotomisille ja usein dramaattisille merkityksille. Ruumista määritellään yhtäältä toiminnallisena, funktionaalisenä, voimakkaana, taistelutahtoisenä ja menestyvänä, mutta toisaalta viallisena, sairaana, dysfunktionaalisenä, vaivalloisena ja täysipanoista elämää monin tavoin rajoittavana. Vastaavanlaisia ruumiillisia merkityksiä on luettavissa muistakin, useimmiten juuri miesurheilijoista kertovissa jutuissa. Mekanistinen kuvaus määrittää urheilijan identiteetin koneistonomaiseksi ja epäinhimilliseksi.

Markus Rehmiä koskevassa jutussa on myös havaittavissa keskeinen aineistossa esiintyvä diskurssi: vamman tuottama hyöty. Proteesin on tulkittu tuovan Rehmillä etua seiväshypyssä sen oletetun katapultti-vaikutuksen vuoksi. Pöytätennispelaaja Esa Miittisestä kertovassa jutussa otsikolla *Peli parani amputaation jälkeen* tuodaan esiin, että taidot lajissa ovat kehittyneet huomattavasti jalan amputoimisen seurauksena.

Lontoo. Pöytätennispelaaja Esa Miittinen oli vuonna 2004 rajun ratkaisun edessä.

Kuopiolaisella Miittisellä oli oikeassa jalkaterässään synnynnäinen verisuonisairaus, joka aiheutti jatkuvia tulehduksia ja haavaumia.

Kyseisenä vuonna hän sai tarpeekseen. Miittisen, 48, oikea jalka on amputoitu säären puolivälissä.

"Vammaisurheilussa sitä kutsutaan lieväksi alaraajavammaksi", hän sanoo ja virnistää leveästi päälle.

Vaikka kyseinen "lievä alaraajavamma" kuulostaa hurjalta, hän vakuuttaa olevansa tyytyväinen päätökseen.

Amputaation jälkeen motivaatio pöytätenniksen pelaamiseen kasvoi

hurjasti, ja into sekä taito ovat vieneet Miittisen maailman valioiden joukkoon.

(--)

"Olen nyt paljon parempi pelaaja kuin ennen vammautumistani. En olisi koskaan voinut uskoa siihen, miten kehityni lajissani."

(HS 30.8.2012)

Vammautumisen tuoma hyöty huippu-urheilijaksi kehitymisessä on yleinen merkityselementti tässä aineistossa. Se tavallaan tehostaa sankarillisen selviytymisnarratiivin kehystämää sanomaa, jossa urheilija on erittäin vaikeista koettelemuksista, kuten *synnynnäisestä verisuonisairaudesta* huolimatta onnistunut luomaan sen kaltaista huippu-uraa, johon kaikilla ei ole pääsyä. Medikaalinen sairautta kuvaava termistö, kuten *tulehdukset ja haavaumat* luovat vastenmielisen merkitysten kautta dramaattisuutta kertomukseen, jossa vaikeat fyysiset koettelemukset on voitu voittaa ja saavuttaa huippu-urheilijan status. Amputoidun raajan luonnehtiminen vähättelevästi "lieväksi alaraajavammaksi" rakentaa juttuun erityistä sankarillisuuden myyttiä.

Ruumiin ositettu mekanistisuus on yleinen diskursiivinen ulottuvuus huipulla olevista ja kilpailuissa menestyneistä urheilijoista kertovissa jutuissa. Näiden urheilijoiden kohdalla tuodaan kuitenkin esiin myös huippu-urheilijan persoonaa ja samalla ruumis esitetään holistisempaan kokonaisuuteen. Kuitenkin joissakin jutuissa huippu-urheilijan ruumis tai urheilijan persoonana rinnastetaan eläimeen, kuten maalipalloilun huippu-urheilijasta kertovassa jutussa:

Mikä on nopea kuin jänis, kuulo kuin koiralla ja se huutaa "nam, nam"?

No tietysti Erkki Miinala, maalipallon kauhukakara. Ei tullut Miinalan pojasta haaveilemaansa rokkitähteä – vielä –, mutta diiva kumminkin. Miinalan estradi on lentopallokentän kokoinen pelikenttä, jossa viuhuu pallo jopa 70 kilometriä tunnissa.

"Vastustajat kautta maailman ovat sanoneet, että olen inhottavin vastustaja, kenen kanssa pelata", Miinala naurahtaa. Nyt mies vaikuttaa tosin lempeältä kuin spanieli.

(HS 30.6.2014)

Jutussa maalipalloilija Erkki Miinalaa kuvataan eläimeen viitavilla rinnastuksilla, kuten *spanieli, kissa, koira ja jänis*. Koneen toimintaan tai eläimen ominaisuuksiin rinnastuva ruumis tekee vammaisesta henkilöstä ei-humaanin olion, jonka elämä ja persoonallisuus redusoituvat ruumiin funktionaalisuuteen ja voimaan, ruumiin suorittamiin tekoihin ja osaamiin taitoihin. Näkövammaisten maalipallon kärkipelaajasta kertovassa jutussa urheilijasta muodostuu mielikuva hybridinomaisesta rokkitähten ja eläimen risteytyksestä pikemminkin kuin huipputason pelaajasta.

Menestys ja huippu-urheilijan status tuovat vammaiselle urheilijalle joissakin jutuissa täysivaltaisen ja muiden urheilijoiden kanssa tasavertaisen aseman, kuten useissa pyörätuolikelaja Leo-Pekka Tähdestä kertovissa kirjoituksissa. Siitä huolimatta vammaisen urheilijan persoonaa ja identiteettiä rinnastetaan paljon useammin funktionaaliseen tai dysfunktionaaliseen ruumiiseen, mikä uusintaa medikalistista ymmärrystä vammaisuudesta mekanistisina ruumiskuvina.

Supercrip-diskurssi sankarinarratiivisessa ruumiskuvassa

Helsingin Sanomien jutuissa korostuvat vammautumisen ja selviytymisen narratiivit. Niissä kuvaillaan tilanne ja tapa, jolla vammaisurheilija on vammautunut ja kuinka hän on urheilun avulla selviytynyt. Kertomus etenee usein kronologisesti ajasta ennen vammautumista tarkkaan vammautumisen hetkeen, ja siitä kuvaukseen hoitajaksoista, kuntoutuksesta sekä mahdollisesta henkisestä lamaantumisesta. Narratiivin huipentumana on usein tilanne, jossa vammaisen urheilija näyttää vammaisuuden rajoitteet sekä arjessa että urheilussa voittaneena, lähes yli-inhimillisen sisukkaana taistelijana. Vammais-

urheilijan ruumis kulkee keskeisesti mukana narratiivien läpi, kuten seuraava esimerkki osoittaa:

Valkeala. Nyt täytyy hieraista.

Kouluratsastaja Jaana Kivimäki istuu rauhallisesti satulassa ja pyytää ratsuaan laukkaamaan.

Todella pyytää ääneen, sillä lihaksista ei ole nyt mitään apua. Vain hetki sitten avustaja Sabina Punkkinen on nostanut hänet pyörätuolista satulaan.

Ison, pyörivän laukan piti olla mahdollon tehtävä.

(HS 21.10.2012)

Jos jutun kohdehenkilö on ollut vammainen syntymästään asti, keskitytään tarinassa selviytymiskertomukseen, jossa vammaisurheilija raivaa sisulla tiensä lajinsa huipulle. Näin vammaiselle urheilijalle kirjoitetaan sankarinarratiivi, jossa huipulle päästään ruumiista huolimatta tai sen ansiosta.

Synnynnäinen vamma on pitänyt Kotajan pyörätuolissa koko hänen elämänsä ajan.

Pyörätuoli ei ole haitannut hänen elämäänsä millään tavalla. Tai oikeammin, Kotaja ei ole antanut sen haitata menoaan.

"Se on osa minua. Ei se ole niinkään huono juttu, pikemminkin voimavara. Jos eteen tulee rappuset, minähän nousen ne ylös", Kotaja sanoo itsevarmasti.

(HS 21.5.2013)

Tämänkaltaista tapaa kuvata vammaisuutta on kuvattu supercrip-diskurssiksi. Supercrip-nimitystä käytetään ihmisistä, jotka ovat selvästi ja näkyvästi vammaisia, mutta jotka tästä huolimatta saavuttavat fyysisen ponnistelun kautta jotain merkittävää ja vaikuttavaa. Siten supercripin luoman sankaritarinan pelätään ruokkivan epärealistisia odotuksia muitakin vammaisia kohtaan. (Grue 2015, 110.) Esimerkiksi kanadalaista kelkkakiekkoa tutkittaessa supercripin on huomattu vaikuttavan siihen, kuinka huomiota on kiinnitetty vammoihin ja urheilijoiden kamppailuun vammoja vastaan, eikä niinkään urheilu-suorituksiin (Mason 2013, 310). Otsikot *Sokeus unohtuu kilparadalla* (HS 23.2.2010) ja otsikko-ingressi *-pari Peli parani amputaation jälkeen – Motivaatio ja taidot vain kasvoivat, vaikka Esa Miettisen sääri amputoitiin puolivälistä* (HS 30.8.2012) kuvaavat hyvin tapaa, jolla supercrip jäsentää vammaisuutta huippu-urheilusta kirjoitettaessa. Selviytyjän ongelmallinen ruumis nostetaan lehtijutuissa keskeisimmäksi tarkastelun kohteeksi. Urheilija on kyennyt muuntamaan potentiaalisesti rajoittavat ominaisuudet persoonallisen menestyksen lähteeksi ja muokkaamaan vammaisuudestaan ja ruumiinsa ominaisuuksista keskeisen voimavaran.

Edellä esitetyissä lehtijuttujen katkelmissa liikunta ja urheilu näyttäytyvät ruumiin kuntouttajina. Väitetäänkin, että rehabilitaation narratiivi näyttää keskeisenä länsimaaisessa yhteiskunnassa, jonka sankareiksi kuntouttajat ja terapeutit nostetaan. He voittavat vammaisuuden ja palauttavat yksilön terveyden. Nämä diskurssit tukevat näkemyksiä biofyysisistä normaalin käsityksistä ja kulttuurisesta täydellisen vartalon ihanteesta, ja esittää vamman henkilökohtaisena tragediana. (Sparkes & Smith 2007.) Jutuissa keskeisen aseman saavat liikunnan vaatima fyysinen ponnistelu, nopeus, voima ja väkivaltaisuus. Ne vahvistavat entisestään supercrip-diskurssia. Samoin vaikuttavat lajien rankkuuteen liittyvät maininnat suurista harjoitustuntien määristä ja urheiluvammoista. Lajin fyysistä vaativuutta alleviivaa sisukkuutta korostava puhunta.

"Pyörätuolit törmäilevät niin lujasti, että iskut vihlovat katsojankin selkäpiitä.

Tuolta kuluu suihin, kun puhjenneesta renkaasta suihkuu ilma. Tuolla rojahtaa taklauksen voimasta kumoon pyörätuoli, ja avustajat

ryntäävät nostamaan kaatuneen. Kentälle muodostuu toisiinsa takertuneiden pyörätuolien sekavia rykelmiä. Kiroilua, ähinää, komentoja, mutta toisaalta: pitkiä syöttöjä, hurjia kiihdytyksiä, ketteriä harhautuksia, röhkeitä kuljetuksia. Kaikkea, mitä kiehtovaan pallopeleihin kuuluu.

Lajin 1970-luvulla kehittäneiden kanadalaisten antama alkuperäinen nimi murderball, murhapallo, ei enää tunnu liioitellulta.

Nykyisin tätä touhua kutsutaan maltillisemmin pyörätuolirugbyksi. Olen seurannut ikäni raisuja urheilulajeja, mutta mitään näin väkivaltaista en ole ennen nähnyt.

(HS 5.9.2015)

Vammaisten harjoittama laji, pyörätuolirugby, näyttäytyy tässä hyvin epämääräisenä. Jännitettä vammaisten harjoittaman sekavan puuhastelun ja vakavasti otettavan urheilulajin välille rakennetaan käyttämällä urheiluterminologiaa *syötöistä, hurjista kiihdytyksistä, ketteristä harhautuksista ja röhkeistä kuljetuksista*. Tämä kerronnallinen ratkaisu legitimoii vammaisten harjoittaman lajin *kiehtovaksi pallopeliksi*, kenen tahansa harrastamaksi valtavirtaurheiluksi. Tekstikatkelman loppupuolella ihastellaan lajin ennennäkemätöntä väkivaltaisuutta, mikä kerronnassa edelleen legitimoii lajin varteentottavuutta.

Vammaaton enemmistö saattaa nähdä sankarinarratiivisen ruumiskuvan esittämisen valveutuneena ja emansipatorisena. Aiemmissa tutkimuksissa argumentoidaan kuitenkin, että sillä voi olla negatiivisia vaikutuksia vammaisiin, koska se vahvistaa "saavutusyndroomaa", jossa vammaisten tulisi vain menestyä vammasta huolimatta. Silti ajatellaan, että supercrip voi tarjota toivoa median ja markkinalogiikan hallitsemassa urheilumaailmassa, jossa vammaisurheilu tavoittelee tunnustusta ja uskottavuutta. (Silva & Howe 2012, 174, 189; Grue 2015, 111.) Aineistoa tarkasteltaessa on kuitenkin havaittu, että vammaisten harjoittamasta urheilusta on hyvin tyypillistä tehdä tavallisuudesta poikkeavaa toimintaa erilaisia retorisia ratkaisuja hyödyntämällä. Vastaavaa retoriikkaa käyttämällä tehdään selkeää eroa suhteessa valtavirtaurheiluun, vaikka tavoitteena lehtijutussa olisikin tietoisesti rinnastaa vammaisurheilu muuhun urheiluun ja sitä kautta rakentaa vammaisille urheilijoille tasavertaista asemaa muiden urheilijoiden kanssa. Vaikka supercrip on jutuissa esillä, se ei välttämättä emansipoi, sillä vammaiset urheilijat esitetään normaaleista urheilijoista poikkeavina, mikä hallitsee juttujen kerrontaa.

Abjektuaalinen ruumis yhdenvertaisuuden ideologisten ponnistelujen kohteena

Epäinhimillistetty tai dishumanisoitu vammainen henkilö on siis juttujen keskeinen hahmo. Joissakin jutuissa välitetään kuitenkin tietoista sanomaa vammaisurheilun ja vammattoman urheilun yhdenvertaisuuden ideologiasta. Jännitettä vammaisten ja ei-vammaisten huippu-urheilun välillä työstetään esimerkiksi jutussa *Tähti on kovempi kuin Oscar Pistorius* (HS 4.9.2012). Siinä kirjoittaja korostaa jo tapahtunutta sosiaalista muutosta asenteissa vammaisia henkilöitä kohtaan.

Paralympialaisten arvostus ja näkyvyys ovat nousseet tällä vuosituhannella rajusti, ja Lontoo on tunnelmaltaan, katsojamääriltään ja medianäkyvyydeltään tähänastinen huippu. Myös Suomessa suhtautuminen on muuttunut paljon, vaikka urheilijat nousevat laajemmin esille vain paralympialaisten aikaan.

Tähdestä ei enää puhuta vain vammaisurheilijana vaan huippu-urheilijana muiden huippujen joukossa. Hän on itse sanonut havainneensa muutoksen silloin, kun jokaisen haastattelun aluksi ei enää kysyty, miten hän on vammautunut.

(HS 4.9.2012)

Median tehtävään yleissivistävänä instituutiona on kiinnitetty huo-

miota esimerkiksi vuoden 2012 Lontoon paralympialaisten media-analysissä ja havaittu muun muassa, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden sanomaa kilpailujen yhteydessä on pidetty tiedottamisen linjauksissa tärkeänä (McPherson ym. 2016, 662–663). Lehtijutut, joissa tarkastellaan vammaisurheilua poikkeavuutta korostavien ruumiskuvien sijasta yhdenvertaisuuden ideologisten merkitysten kautta, muistuttavat sisällöltään kriittisen vammaistutkimuksen poliittisia näkökulmia. Urheilujournalismin katsannossa korostuu kuitenkin suorituskeskeinen ruumiinkulttuurin orientaatio: *Tahti on kovempi kuin Oscar Pistorius*. Tällaiset suoriutumisen normaliteetteja vahvistavat diskurssit uutisjuttujen ruumiin kuvauksissa ovat merkki siitä, että median eräänlaisena missionaarisenä tavoitteena on tehdä vammaisurheilusta urheilun valtavirtaa.

Aineistossa on kuitenkin havaittavissa, että vaikka nykykirjoittelussa pyrittäisiinkin ideologisiin murroksiin asenteissa vammaisia henkilöitä kohtaan, heidät voidaan samalla kehystää poikkeaviksi ja sairiksi esimerkiksi käyttämällä sanan vammaton asemasta sanaa terve: *Hyvää oli, että vammaisurheilijat olivat samalla viivalla terveiden kanssa* (HS 16.1.2013). Tällaiset määrittelytavat kertovat implisiittisesti sen kaltaisen asennemaailman hallitsevuudesta, jossa vammaisen henkilön ruumis stigmatisoidaan kaikesta huolimatta. Sosiaaliseen abjektioon perustuvat luokittelut voivat esiintyä lehtijutuissa rinta rinnan yhdenvertaisuuden ideologisten viestien kanssa. Jutuissa käytetty kieli ei silloin käännä sosiaalisia hierarkioita ja valtasuhteita, vaan asettaa vammaisen henkilön eriarvoiseen asemaan muihin nähden.

POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Helsingin Sanomien vammaisurheilua ja -liikuntaa käsittelevissä jutuissa suhtaudutaan vammaisuuteen ristiriitaisesti. Välillä vammaisurheilijoista ja -urheilusta puhutaan itse urheiluasuoritukseen keskittyen, tekemättä vammaisuudesta suurta numeroa. Toisinaan suhtautumistapa taas on kauhisteleva, alentuva tai holhoava. Tällöin vammaisuus nostetaan urheilun sijasta keskeiseksi seikaksi ja jopa jutun kärkeen. Kirjoituksissa saatetaan näennäisesti puolustaa vammaisurheilua ja -urheilijoita, mutta kehystää heidät silti poikkeaviksi tai sairiksi.

Vammaisurheilijan käsitettä voi pitää lähtökohtaisesti ristiriitaisena: ihminen luokitellaan vammaiseksi, jos hänen fyysiset tai henkiset ominaisuutensa rajoittavat toimintaa vammattomien ehdoilla rakennetussa ympäristössä. Tästä huolimatta hän voi olla fyysisesti erinomaisessa kunnossa oleva ihminen, jonka toimintakyky useimmilla elämänalueilla on parempi kuin monilla vammattomilla. Väitetään, että vammaisuuden tulkitseminen normaalista poikkeavaksi on eräänlainen “toiseuttamisen” strategia, jolla kätketään katsojan, kirjoittajan tai lukijan oman ruumiin katoavaisuus ja hauraus vahvistaen samalla sen normaaliutta ja etäisyyttä ulosuljettuihin (Silva & Howe 2012, 177).

Vammaisen urheilijan ruumiin kuvaukset ovat lehtikirjoittelussa yhteiskunnallisesti kontekstualisoimattomia, sillä vammaisuutta lähestytään yksilötason tarinoiden kautta. On kuitenkin argumentoitu, että erityisesti sankaritarinoissa urheilijat paradoksaalisesti riisutaan myös yksilöllisyydestä, minkä tuloksena heidän tarinoidensa yksityiskohdat ja vivahteet jäävät huomiotta (Silva & Howe 2012, 179–180). Ruumiin ja sen toiminnan runsas kuvaaminen ikään kuin tasapäistää urheilijat, sillä heidät asemoidaan jutuissa vain ruumiinsa kantajiksi ja ruumiin suoritteiden toteuttajiksi.

Vammaisen ruumis tulee näkyväksi siinä, miten siitä kerrotaan, jolloin se muokkaa ymmärrystä vammaisista ihmisistä ja legitimoii erityisiä asenteita vammaisia kohtaan. Kun jutun kohteen persoona ja hänen yksilöllisyytensä ikään kuin tyhjenee ruumiiseen ja sen ominaisuuksiin, tullaan samalla ylläpitäneeksi medikalistista ymmärrystä vammaisuudesta. On argumentoitu, että vammaisuutta käsittelevän median vastaanotto on jäänyt liian vähäiselle huomiolle tutkimuksessa, joten viime kädessä emme tiedä, millaisia käsityksiä median tulkinnat vammaisuudesta itse asiassa pitävät yllä ja millaisen asennemaailman ne luovat (Smith & Sparkes 2012, 342). Vammaisuuden merkityksellistyminen ruumiin ja sen kuvausten kautta kuitenkin pitää yllä lääketieteellistä episteemiä. Siinä ruumiillinen poikkeavuus muodostuu vallitsevaksi ymmärtämisen ulottuvuudeksi, jonka varjoon vammaisuuden sosiaaliset ja materiaaliset merkitykset jäävät.

Kirjoitusten sankarinarratiivinen ruumiskuva linkittyy vammaisuuden normatiivisuuteen varsin kriittikittömästi. Menestystarinoiden kerronnan nähdään vaikuttavan epäedullisesti kollektiivisiin pyrkimyksiin ajaa vammaisten ihmisten etuja (esim. Smith & Sparkes 2012, 337–338). Huippu-urheilijoihin keskittymällä häivytetään näkyviä rakenteellisia ongelmia, jotka ilmenevät esimerkiksi vammaisliikunnan järjestämisen aliresursoinnissa. Näin huomio kääntyy pois niistä yhteiskunnan asettamista rakenteellisista esteistä, jotka rajoittavat vammaisten ihmisten mahdollisuuksia elää tavallista elämää ja tulla kohdelluksi tavallisina kansalaisina vaikkapa juuri liikunnassa ja urheilussa. Koska rakenteelliset ongelmat jäävät pimentoon, sankarilliset myytit eivät myöskään välttämättä muuta asenteita myönteisemmiksi.

Supercripit ilmentävät yli-inhimillistä tahdonvoimaa ja luonteenlujuutta. Ne ovat modernin ja myöhäismodernin identiteettejä, jotka ilmaisevat individualismin ideologiaa ja teknologista optimismia. (Grue 2015, 110.) Ne ovat uusliberaalin ideaalisankareita, jotka ottavat vastuun omasta selviytymisestään. Kriittikittömästi tulkittuna supercrip-narratiivi saattaa näyttää myönteiseltä kertomukselta, joka haastaa vallitsevat näkemykset vammaisuudesta negatiivisena tai alempiarvoisena, mutta itse asiassa vammaisen ruumis esitetään juuri siinä erityisen poikkeavana (Silva & Howe 2012, 175, 178.) Sankaritarinat esittävät vammaisuuden ratkaistavana ongelmana. Samalla ne ovat osoitus normalisaation mekanismeista, sillä vammaisen henkilö ja hänen ruumiinsa pyritään yhdenmukaistamaan yhteiskunnallisiin normeihin sopivaksi.

Epäinhimilliseksi tekevät ja dishumanisoivat tavat määritellä vammaisia urheilijoita kertovat ableistisen asennemaailman hallitsevuudesta. Ableistisessa yhteiskunnassa epäinhimillistäminen läpäisee vammaisuutta koskevaa ymmärrystä, mikä vaikuttaa vammaisten henkilöiden elämän järjestämiseen monilla alueilla. Dishumanisoivan ideologian läpäisemänä esimerkiksi vammaisurheilijan saavutuksia ei nähdä muiden urheilijoiden tapaan vain suurina saavutuksina urheilussa, vaan ne nähdään ansioina, jotka on saavutettu vammaisuudesta huolimatta. (Goodley & Runswick-Cole 2014, 3.)

Kerronnassa rakentuu huippu-urheilija, joka merkityksellistyy ruumiilliseen suorituskykyyn liittyvän erityisyyden kautta. Tämä tapahtuu kuitenkin korostamalla sitä paradoksia, että huippusuoritukset ovat mahdollisia, vaikka urheilijan ruumis on vammaisen. Koska kerronnassa näin viime kädessä implisiittisesti nojataan stereotypiaan vammaisen ruumiin inkompentenssista, genre lopulta edustaa vammaisia ihmisiä syrjiviä mekanismeja ja vahvistaa heitä eriarvoistavia sosiaalisia jaotteluita.

LÄHTEET

- Douglas, M.** 2000. Puhtaus ja vaara. Rituaalisen rajanvedon analyysi. Suomentajat Virpi Blom & Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.
- Eichberg, H.** 1987. Liikuntaa harjoittavat ruumiit. Tampere: Vastapaino.
- Fairclough, N.** 1997. Miten media puhuu. Suomentajat Virpi Blom & Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.
- Foucault, M.** 2008. The Birth of Biopolitics: Lectures at the Collège de France, 1978–1979. New York: Palgrave Macmillan.
- Goodley, D. & Runswick-Cole, K.** 2016. Becoming dishuman: thinking about the human through dis/ability. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education* 37 (1), 1–15.
- Grue, J.** 2015. Disability and discourse analysis. Farnham, Surrey; Burlington, Vermont: Ashgate.
- Hughes, B.** 2012. Fear, pity and disgust: emotions and the non-disabled imaginary. Teoksessa N. Watson & A. Roulstone & C. Thomas (toim.) *Routledge Handbook of Disability Studies*. London & New York: Routledge, 67–77.
- Itkonen, H.** 1996. Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Helsinki: Gaudeamus.
- Kristeva, J.** 1982. Powers of Horror: An Essay on Abjection. New York: Columbia University Press.
- Mason, F.** 2013. Athletic, but ambivalent, and in brief: Canadian newspaper coverage of sledge hockey prior to Vancouver 2010. *Sport in Society* 16 (3), 310–326.
- McPherson, G. & O'Donnell, H. & McGillivray, D. & Misener, L.** 2016. Elite athletes or superstars? Media representation of para-athletes at the Glasgow 2014 Commonwealth Games. *Disability & Society* 31 (5), 659–675.
- Merleau-Ponty, M.** 1962. *Phenomenology of Perception*. London: Routledge & Keegan Paul.
- Oliver, M.** 1996. *Understanding disability. From Theory to Practice*. London: Palgrave Macmillan.
- Purdue, D. E. J. & Howe, P. D.** 2015. Plotting a Paralympic field: An elite disability sport competition viewed through Bourdieu's sociological lens. *International Review for the Sociology of Sport* 50 (1), 83–97.
- Sherry, M.** 2004. Overlaps and Contradictions Between Queer-Theory and Disability Studies. *Disability & Society* 19 (7), 769–783.
- Shildrick, M.** 2012. Critical disability studies: rethinking the conventions for the age of post-modernity. Teoksessa N. Watson & A. Roulstone & C. Thomas (toim.) *Routledge Handbook of Disability Studies*. London & New York: Routledge, 30–41.
- Silva, C. F. & Howe, P. D.** 2012. The (In)validity of Supercrip Representation of Paralympian athletes. *Journal of Sport and Social Issues* 36 (2), 174–194.
- Smith, B. & Sparkes, A.C.** 2012. Disability, sport and physical activity: a critical review Teoksessa N. Watson & A. Roulstone & C. Thomas (toim.) *Routledge Handbook of Disability Studies*. London & New York: Routledge, 336–347.
- Sparkes, A. C. & Smith, B.** 2007. Disabled bodies and narrative time: Men, sport, and spinal cord injury. Teoksessa J. Hargreaves & P. Vertinsky (toim.) *Physical culture, power, and the body*. London: Routledge, 158–175.
- Thomas, C.** 2007. *Sociologies of disability and illness*. London: Palgrave Macmillan.
- Tyler, I.** 2013. *Revolting subjects. Social Abjection and Resistance in Neoliberal Britain*. London & New York: Zed Books.
- Wodak, R. & Fairclough, N.** 1997. Critical discourse analysis. Teoksessa van Dijk (toim.) *Discourse as social interaction. Discourse Studies, A Multidisciplinary Introduction 2*. London: Sage, 258–284.

AINEISTOVIITTAUKSET:

HS 6.2.2013: Sisupussin taistelu (Pääkirjoitus)

HS 1.8.2014: Saksan liitto ei päästä vammaisurheilijaa Zürichin EM-kisoihin (Urheilu)

HS 30.8.2012: Peli parani amputaation jälkeen (Urheilu)

HS 30.6.2014: Maalipallon lempeä kauhukakara huutaa "nam, nam" (Urheilu)

HS 21.10.2012: Mahdollinen tehtävä (Urheilu)

HS 21.5.2013: Vaikka käsillä hyppien ylämäkeen (Urheilu)

HS 23.2.2010: Sokeus unohtuu kilparadalla

HS 5.9.2015: Tämä laji on silkkaa väkivaltaa (Kuukausiliite)

HS 4.9.2012: Tähti on kovempi kuin Oscar Pistorius (Urheilu)

HS 16.1.2013: Urheilijat samalla viivalla (Urheilu)